

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

**Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor, prof
K.A. Samiyev**
» _____ 2025 yil

11.00.01- TABIIY GEOGRAFIYA IXTISOSLIGI BO'YICHA TAYANCH
DOKTORANTURAGA KIRISH SINOVLARI UCHUN MAXSUS
IXTISOSLIK FANLARIDAN

DASTUR VA BAHOLASH MEZONI

Buxoro-2025

Annotatsiya:

Dastur 11.00.01- tabiiy geografiya ixtisosligiga kiruvchilar uchun 70530201- Geografiya mutaxassisligini 2025 yilda tasdiqlangan o'quv rejasi dagi asosiy fanlar va 60530400-Geografiya ta'lim yo'nalishi o'quv rejasi asosida tuzildi.

TUZUVCHILAR:

Ergasheva M.K

BuxDU, Ekologiya va geografiya
kafedrası dosenti, g.f.f.d., PhD

Mirzoeva I.E

BuxDU, Ekologiya va geografiya
kafedrası kata o'qituvchisi, g.f.f.d.,
PhD

Dastur Ekologiya va geografiya kafedrasining 2025 yil 25 oktyabrdagi №9
sonli Kengash yig'ilishida muhokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan

Dastur Buxoro davlat universitetining 2025 yil 28 oktyabrdagi №3
sonli Kengash yig'ilishida muhokama qilingan va tasdiqlashga tavsiya etilgan

KIRISH

11.00.01 – Tabiiy geografiya ixtisosligi – “O‘zbekiston landshaftlari va tabiiy geografiyasining mintaqaviy muammolarini o‘rganish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish”, “Landshaftlarning geokimyoviy xususiyatlarini aniqlash, landshaft-geokimyoviy jarayonlarni, arid zona elementlarining migratsiyasini o‘rganish va modellashtirish, tuproq-geokimyoviy va tabiiy geografik xaritalarini yaratish” bilishlari lozim bo‘ladi. Buning uchun shu sohaga tegishli fanlarni, jumladan yuqorida keltirilgan ma’lumotlarni chuqur o‘zlashtirgan, ekinlarda uchraydigan zararkunanda va kasalliklarning tur tarkibi va karantin zararli organizmlarni to‘g‘ri aniqlay oladigan, samarali kurash choralarini aniq biladigan va ularni o‘z vaqtida qo‘llashni tashkil qila oladigan malakali mutaxassislar tayyorlash ta’lim tizimining negizi hisoblanadi.

Tayanch doktoranturga kiruvchilar uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, geografik, geofizik va geokimyoviy jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarash shakllangan bo‘lishi lozim. SHuningdek, ilg‘or pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda bilimlarni oshirish va ko‘nikmalarni mavjud bo‘lishi kerak.

11.00.01 – tabiiy geografiya ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktoranturaga kiruvchi da’vogarlar uchun 2023 yilda tasdiqlangan o‘quv rejasi dagi asosiy fanlar va 60530400-Geografiya ta’lim yo‘nalishi hamda 2024 yilda tasdiqlangan 70530201– Geografiya mutaxassislari o‘quv rejasi bo‘yicha: “Geosistemalar nazariyasi”, “Amaliy landshaftshunoslik”, “Geoekologiya va landshaft ekologiyasi”, “landshaft planirovkasi” va “Geografiyaning asosiy muammolari” fanlaridan savollar bazasi shakllantirilgan.

Bu fanlar o‘z negizida qamrab olingan ma’lumotlar quyida batafsil keltirilgan.

GEOSISTEMALAR NAZARIYASI

fani bo‘yicha:

Geosistemalar nazariyasi – geosistemalarni tadqiq qilishda kompleks tabiiy geografiyaning ahamiyati, geosistemalar, ularning ko‘lamlari, tarkibi, hududiy tabaqalanishi, shakllanishi va rivojlanishi, xususiyatlari va ularni kartalash haqidagi fandir. “Geosistemalar nazariyasi” fanining tadqiqot predmeti kompleks tabiiy geografiya va geosistemalarning planetar, regional va topologik ko‘lamlari, inson faoliyati va geosistema aloqadorligi hamda o‘zaro ta’sirining umumiy va regional xususiyatlaridir. magistrantlarga geosistemalar haqidagi ta’limotlarni o‘rganib, ularning ilmiy-nazariy va amaliy tomonlarini magistrantlarning faol ishtirokida ko‘rib chiqish, magistrantlarda kompleks tabiiy geografiyasi geosistemalarni tadqiq qilishdagi ahamiyati, geosistemalarni tuzilishi, tadqiqot ob’ekti va predmeti, ichki rivojlanish qonuniyatlari, o‘rta va oliy maktabda o‘qitilishi muammolari, amaliy qirralari va ahamiyatiga doir bilim va malakalarni shakllantirishdan iborat.

AMALIY LANDSHAFTSHUNOSLIK

fani bo‘yicha:

Amaliy landshaftshunoslik faning o‘rganish ob’ekti, predmeti, maqsadi va vazifalari. Geografiya fanlari tizimida tutgan o‘rni. Amaliy landshaftshunoslikning ilmiy va amaliy ahamiyati. Amaliy landshaftshunoslikning nazariy asoslari. Umumilmiy landshaftshunoslik va amaliy landshaftshunoslik. Umumilmiy landshaftshunoslik va amaliy landshaftshunoslik g‘oya va tushunchalarining shakllanishi va rivojlanishi. Geotizimlarda modda almashinishi. Geografik tizimlar va ekologik tizimlar ularning o‘zaro nisbatlari, farqlari va o‘xshashliklari. Geotizimlarni tasniflash prinsiplari. Geotizimlar evolyusiyasi va dinamikasi. Landshaftlarni xalq xo‘jaligining turli tarmoqlari nuqtai nazaridan baholash. Baholashning asosiy prinsiplari va metodlari. Landshaftlarni baholashga oid tadqiqotlar tavsifi. Geotizimlarni baholash. Landshaftlarni ekologik baholash. Landshaftlarni iqtisodiy baholash. Tabiiy sharoitni qishloq xo‘jaligi uchun baholashda landshaft xususiyatlarini inobatga olish. Landshaftlarni rekreatsiya, shaharsozlik maqsadlarida baholash. Landshaftlarni prognozlash. Tabiiy geografik, iqtisodiy geografik va kompleks geografik prognozlar. Landshaftlar taraqqiyotini prognozlash uning asosiy tamoyillari. Prognozlash metodlari: ekspert-baholash, landshaft genetik qatorlari, funksional bog‘liqliklar metodi, tabiiy geografik ekstrapolyasiya metodi. Landshaftlarning rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlash muammolari. Landshaftlarning tabiiy rivojlanishini hamda antropogen ta’sir natijasida o‘zgarishlarini o‘rganishning prinsiplari va metodlari. Amaliy landshaftshunoslik maxsus kartalarini tuzish, mayda masshtabli, o‘rta masshtabli va yirik masshtabli landshaft kartalarini tuzishning asosiy xususiyatlari va metodlari.

LANDSHAFT PLANIROVKASI

fani bo‘yicha:

Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, tabiat va inson o‘zaro munosabatlarining ilmiy asoslari va muammolarini har tomonlama o‘rganish va tahlil etishda, hududni to‘g‘ri tashkil etish orqali ekologik-iqtisodiy-ijtimoiy barqaror rivojlanishga erishishda geotizimlarning ekologik, resurs va barqarorlik potensialini hisobga olish imkoniyatini beruvchi landshaft planirovkasi o‘quv fani dolzarb ahamiyatga ega. Shuning uchun geografiya mutaxassislari bo‘yicha magistrantlar tayyorlashda mazkur kursn io‘zlashtirish muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Landshaft planirovkasi – kursning metodologiyasi, uning asosiy tushunchalari va tamoyillari, fanda qo‘llaniladigan usullar, metodlar va ularning bosqichlari, landshaft planirovkasi tadqiqotlarining asosiy yo‘nalishlarini o‘rganishdan iborat.

Mazkur fandan olishgan bilimlar esa ixtisoslik fanlaridan mashg‘ulotlarni bajarishda keng qo‘llanilib, bo‘lgusi mutaxassislarga ko‘nikma va malaka shakllanishida muhim o‘rni tugadi.

Fanni o'qitishdan maqsad – magistrantlarga landshaft planirovkasi haqidagi ta'limotlarni o'rganib, ularning ilmiy-nazariy va amaliy tomonlarini magistrantlarning faol ishtirokida ko'rib chiqish, magistrantlarda madaniy landshaftlarni tadqiq qilishdagi ahamiyati, ularni tuzilishi, tadqiqot ob'ekti va predmeti, ichki rivojlanish qonuniyatlari, oliy maktabda o'qitilishi muammolari, amaliy qirralari va ahamiyatiga doir bilim va malakalarni shakllantirishdan iborat.

- Landshaft planirovkasining madaniy landshaftlarni tadqiq qilishdagi ahamiyatini yoritib berish;

- Landshaft planirovkasining fanining mazmuni va tub mohiyatini tushintirib berish;

- Madaniy landshaftlar tuzilishi, ular haqidagi bilimlarning va ta'limotlarning rivojlanishi, o'zaro aloqadorligi muammolarini aniqlash bilimlarini mustahkamlash;

- Amaliy vazifalarni bajarishda fanning metodologik yondashuvlaridan foydalanishni o'rgatish;

- Landshaftlarni q/x, meliorativ, injenerlik, rekreatsion va boshqa tadqiqotlar nuqtai nazaridan o'rganish;

GEOEKOLOGIYA VA LANDSHAFT EKOLOGIYASI

fani bo'yicha:

Geoekologiya va landshaft ekologiyasi fanining maqsadi va vazifalari, boshqa fanlar bilan bog'likligi. Geoekologiya va landshaft ekologiyasining rivojlanish tarixi va hozirgi holati. Geoekologiyaning rivojlanishida geografiya, ekologiya, biologiya va boshqa fanlarning axamiyati. Geoekologiya va landshaft ekologiyasi atamalarining dastlab ishlatilishi va ta'rifi. Landshaft ekologiyasi. Yevropada landshaft ekologiyasi. Landshaft ekologiyasining SHimoliy Amerikada rivojlanishi. Uzbekistonda geoekologik tadqiqotlar. Geoekologiyaning fan sifatida shakllanishi va hozirgi xolati. Geoekologiya - geotizimlar ekologiyasi to'g'risidagi fan. Geoekologiya - geotizimlarni insonning yashash va xujalik faoliyati muhiti sifatida o'rganuvchi fan ekanligi. Geoekologiyaning tadqiqot ob'ekti tug'risida tushuncha. Geotizim va ekotizim tushunchalari. Landshaft ekologiyasining tadqiqot ob'ekti - landshaft va uning morfologik qismlari. Landshaft atrof muhitning bir qismi sifatida. Landshaft - geotizimlarning birligi, uning tizim sifatidagi xususiyati. Jonli va jonsiz tabiat komponentlarining o'zaro munosabatlari. Landshaftda modda va energiya migratsiyasi. Landshaftlarning insonlarga ta'siri. Insonning landshaftlarga ta'siri. Geoekologiyaning nazariy va metodologik asoslari. Geoekologik konsepsiyalar, prinsiplar, yondashuvlar. Tabiatni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishda ularga amal qilishning zarurligi. Geoekologik tadqiqot metodologiyasi va metodlari. Dialektik materializm, koevolyusion rivojlanish geoekologik tadqiqotlarning metodologik asosi. Geoekologik tadqiqotlarda dala-ekspeditsiya, kartografik, aerokosmik, GIS, modellash tirish metodlaridan foydalanish. Geoekologik omil haqida tushuncha. Tabiiy va antropogen omillar, ularning turlari. Geoekologik vaziyatni belgilovchi ko'rsatkichlar, ularni son va sifat jihatidan umumlashtirish.

Aholi soni, joylashishi va zichligining geoekologik vaziyatga ta'siri. Aholi soni va uning usishi. Aholi joylashuvi va zichligi. Xo'jalik faoliyati. Aholi migratsiyasi. Tabiiy muhitga antropogen yukning ortishi. Landshaftlarning o'zgarishi. Landshaftlarning ekologik funksiyasi. Landshaftlarning funksiyasi. Ekologik funksiya. Ekologik funksiya jarayon va ko'rsatkichlari. Landshaft-ekologik tahlil. Landshaft strukturasini va uning tahlili. Ulchash natijalarini izoxlash. Tabiiy muhitning inson xo'jalik faoliyati ta'sirida ifloslanishi. Tabiiy muhitning ifloslanish turlari. Ifloslanishning tasniflanishi. Ifloslantiruvchi moddalarning tasniflanishi va umumiy ta'rifi. Me'yoriy ekologik jarayonlar. Landshaftlar ekologik funksiyasining antropogen buzilishi va uzgarishi. Antropogen omillar va jarayonlar. Moddalarning texnogen migratsiyasi va landshaftlarning uzgarishi. Antropogen ifloslanish manbalari. Ifloslantiruvchi moddalarning biotransformatsiyasi va bioakkumulyatsiyasi. Ifloslantiruvchi moddalarning insonlarga va boshqa tirik organizmlarga ta'siri. Geoekologik muammolar va ularning echimi. Geoekologik muammo tushunchasi. Geoekologik muammolarning tasniflanishi. Global, regional va lokal geoekologik muammolar. Geoekologik muammolar echimining ilmiy asoslari. Geoekologik baholash. Geoekologik vaziyat ta'rifi. Geoekologik vaziyatni baholash va tasniflash mezonlari. Landshaftlarni ekologik tahlil qilish va baholash tushunchalari. Biotoplarni baholash. Pedotoplarni baholash. Yer usti va yer osti suvlarini baxolash. Havo va iqlimiy ko'rsatkichlarni baholash. Landshaftlarga antropogen ta'siri baholash, ekologik-xo'jalik balansi, geoekologik baholash metodlari. Geoekologik monitoring. Geoekologik monitoring. Monitoring tizimi va uning tasniflanishi. Uzbekistonda ekologik monitoringni amalga oshirilishi. Geoekologik prognozlashtirish va prognoz. Geoekologik prognozlashtirishning ob'ekti, maqsadi va usullari. Ekologik vaziyatlarning prognozli xususiyatlari. Prognozlashtirish mexanizmi va prognoz natijalari. Uzbekistonda ekologik vaziyatlarni o'zgarishining prognozi. Landshaftlardagi ekologik jarayonlarni modellash tirish. Model. Modellash tirish. Landshaft ekologik modellash tirish mazmuni. Modellash tirish bosqichlari va turlari. Geoekologik kartalashtirish. Geoekologik kartalashtirish mazmuni, turlari va tasniflanishi. Geoekologik kartalarni tuzishning metodologik asoslari. Amaliy ekologik kartalashtirish. Ekologik monitoring natijalari asosida kartalashtirish. Geoekologik kartalashtirish usullari. Atrof muhitni muxofaza qilish va tabiatdan okilona foydalanishning geoekologik asoslari. Tabiatdan foydalanishda tabiat konunlari va konuniyatlarini e'tiborga olish. Tabiatdan foydalanishning geoekologik prinsiplari. Atrof muhitni muxofaza qilish tadbirlarini barcha joylarda amalga oshirish prinsipi. Atrof muhitni muxofaza kilit tadbirlari profilaktikasi. Tabiiy resurslardan foydalanishning ustuvor yunalishlari. Geoekologiyada fan va amaliyot. Tabiiy-texnik geotizimlar - hududiy loyixalash va rejalashtirishning asosiy ob'ekti sifatida. Loyihalashning geoekologik asoslari. Tabiiy - texnik geotizimlarni loyixalashda geoekologik prinsiplarni qo'llanilishi.

GEOGRAFIYANING ASOSIY MUAMMOLARI

fani bo'yicha:

"Geografiyaning asosiy muammolari" fani, predmeti, tadqiqot ob'ekti. Fanning maqsadi va vazifalari, qisqacha rivojlanish tarixi. Tabiiy geografiyadagi asosiy g'oya va tushunchalarning shakllanish va rivojlanish tarixidan. Qadimgi (antik) davrlardagi yunon olimlari Gekatiy, Gerodot, Aristotel, Eratosfen, Gipparx, Posidoni, Strabon, Ptolemeylarning geografik tasavvurlari. O'rta asrlardagi sharq uyg'onish davri geografiyasi. O'rta Osiyolik allomalar Muhammad Xorazmiy, Jayhoni, Balxiy, Abu Abdulla Xorazmiy, Beruniy, Mahmud Qoshg'ariy, Zamaxshariy, Hofizi Abru, G'iyosiddin Naqqosh, Zahiriddin Bobur va boshqalarning geografik merosi. Buyuk geografik kashfiyotlar davri va evropaliklarning tasviriy geografiyasi. V.V. Dokuchaev, A.N. Krasnov, G.T. Tanfilev, L.S. Berg, G.F. Morozov, A.A. Grigorevlarining yangi ilmiy geografiyaning shakllanishidagi roli. XX asming ikkinchi yarmida kompleks tabiiy geografiya va landshaftshunoslik g'oyalarining rivojlanishi. O'zbekistonda bajarilgan tabiiy geografik izlanishlarning tavsifi. Tabiiy geografiyaning fanlar tizimidagi o'rni va qismlari. Tabiiy geografiyaning obekti, predmeti va vazifalari. Geografik qobiq, geografik muhit, tabiiy geografik kompleks, landshaft, geografik tizim, tushunchalari va ta'limotlarining shakllanishi. Geotizimlarning uch darajasi: planetar, regional, va topologik darajalari. Tabiiy geografik komplekslarning ko'lamlari, katta-kichikligi va tabiiy geografiyaning qismlarga bo'linishi. Geografik qobiqning chegaralari, va tarkibiy tuzilishi, uning geosferalari va komponentlari. Geografik qobiqning o'ziga xos bo'lgan eng muhim xususiyatlari. Uning tarixan shakllangan, uzluksiz rivojlanib turadigan, o'ziga xos va murakkab moddiy tizim ekanligi. Geografik qobiqning tashqi olam bilan aloqadorligi. Unda organik hayotning mavjudligi. Geografik qobiqning mavjudligida tirik moddaning ahamiyati. Tabiiy geografik komplekslar va ularning umumiy xususiyatlari. Tabiiy geografik rayonlashtirish regional tabiiy geografiyaning metodologik masalalaridan biri ekanligi. Tabiiy geografik rayonlashtirishning xillari, tamoyillari va metodlari. Genetik birlilik, komplekslik, hududiy umumiylik, va nisbatan bir xillik tamoyillari. Xususiy rayonlashtirish ma'lumotlarini tahlili qilish asosida tabiiy geografik rayonlashtirish metodi. Tabiiy geografik rayonlashtirishning etakchi (bosh) omil metodi. Tabiiy geografik rayonlashtirishning taksonomik birliklar tizimi. Taksonomik birliklarning umumiy ta'rifi. O'rta Osiyo va O'zbekistonning tabiiy geografik rayonlashtirishlar tajribalaridan R.I. Abolin, L.S. Berg, E.P. Korovin, A.N. Rozanov, V.M. CHetirkin, E.M. Murzaev, L.N. Babushkin va N.A. Kogaylarning tabiiy geografik rayonlashtirish ishlarida ko'tarilgan muammoli masalalar. Qishloq ho'jaligi va boshqa soha maqsadlarida bajariladigan tabiiy geografik rayonlashtirish masalalari. Landshaftshunoslik yoki kichik hududlar tabiiy geografiyasining muammoli masalalari. Landshaftning tarkibiy tuzilishi va morfologiyasi. Landshaft hosil qiluvchi omillar. Landshaft va ekosistema, landshaftshunoslik va ekologiyadagi o'xshashlik va farqlar. Landshaft ekologiyasi yoki geoeкологиya tushunchasi.

Landshaftlarning maxsus faoliyati. Landshaftlarni tasniflash masalalari. Landshaftshunoslikning strukturaviy-genetik, funksional-dinamik, antropogen, ekologik, estetik ilmiy yo'nalishlari.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Гвоздецкий Н.А. Основные проблемы физической географии. М., Высшая школа. 1979.
2. Забелин И.М. Физическая география в современном естествознании. М., Просвещение. 1979.
3. Зокиров Ш.С. Кичик худудлар табиий географияси. Т., Университет. 1999.
4. Зокиров Ш. Антропоген ва амалий ландшафтshunoslik. Toshkent, 1998.
5. Мильков Ф.Н. Физическая география: современное состояние, закономерности, проблемы. Воронеж. 1981.
6. Юренков Г.И. Основные проблемы физической географии и ландшафтоведения. М., 1982.
7. Трофимов А.М., Шарыгин М.Д. Общая география: вопросы теории и методологии. – Пермь, 2007.
8. Рафиков А.А., Шарипов Ш.М. Геоэкология. Т.: "Adib", 2014.
9. Турсунов Х.Т. Экология ва барқарор ривожланиш. Т.: 2009.
10. G'ulomov P.N. Inson va tabiat. O'quv qo'llanma.- Т.: "O'zbekiston Milliy entsiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2009.
11. Hugget R. Geocology.: London and New York. Routledge. 1995.
12. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. -М.: 1991.
13. Зокиров Ш. С., Toshov X.R. Landshaftshunoslik. –Т.: "Dizayn-press", 2013.
14. Рафиков А.А., Шарипов Ш.М. Геоэкология. Т.: "Adib", 2014.
15. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. –М.: 1991.
16. Звонкова Т.В. Географическое прогнозирование. М.: "Высшая школа". 1987.
17. Исаченко А.Г. Оптимизация природной среды. М.: "Мысль".1980. -264 с.
18. Николаев В.А. Ландшафты азиатских степей. -М.: 1999.
19. Сочава В.Б. Введение в учение о геосистемах. –Новосибирск.: 1978.
20. Хасанов И.А. Оценка природных территориальных комплексов Каршинской степи для оросительной мелиорации. Т.: «Фан» 1981.

**TA'YINCHI DOKTORANTURA (PhD)GA KIRUVCHILAR UCHUN
SINOV IMTIZONINING JAVOBLARINI BAHOLASH MEZONLARI**

Raq	Bilim darajasi
1	2
49-50	Javoblarda tanning masalalar, savollari bo'yicha ijodiy fikrlash mavzusi bo'lsa, mamlakatimizda modernizatsiyalash jarayonlarini tashlash, demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasidan kelib chiqqan vazifalarni bajarish yo'llari to'g'risini tuzgan bo'lsa, qo'yilgan muammoni yechish bo'yicha tavsiyalar bergan bo'lsa, savol bo'yicha javobda mustaqil mushohada yuritilgan bo'lsa, tavsiyalarini amaliyotga qo'llash zarurligi ko'rsatilgan bo'lsa
71-85	O'z javobida qo'yilgan savol bo'yicha mustaqil mushohada yuritilgan bo'lsa, ularning mohiyatini beqaror to'liq ochib bergan bo'lsa, qo'yilgan muammoni yechish bo'yicha o'z tavsiyalarini bergan bo'lsa
54-70	Javobda bir bo'yicha variantga kiritilgan savollarga qisman javob bergan bo'lsa, asosiy tushunchalarga bergan izohi kam bo'lsada, mavjud bo'lsa
4-50	Javobda qo'yilgan savol mazmuni umuman yoritilmagan bo'lsa, izohlar mavjud bo'lmasa, ya'ni talabgar javobida qo'yilgan savollar bo'yicha umuman mas'ulvarga ega emasligi aniq bo'lsa

11.06.01 - Tabiiy geografiya fanidagi bo'yicha baholash mezonlari

№	Umumiy ball	Tayanch doktrantura (PhD)ga kiruvchining bilim darajasi	Xususiy ball
Savol nazariy bo'lsa			
1	14-18	Qo'yilgan savollar mazmunan aniq yoritilib, demokratik islohotlar va jarayonlarning mazmunan mohiyati to'liq ochib berilgan; O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy, ijtimoiy islohotlar tahlili va ularning amaliy samaralari, natijalari va barga to'g'ri ta'dbiq etilishi bo'yicha mustaqil, ijodiy fikr mavjudligi; Javoblarda mantiqiy xotirlikka erishilgan va umumiy xulosalar chiqarish qobiliyatiga ega; Imlo va stilistik xatolarga yo'l qo'yilmagan.	18-28
2	13-19	Materialni chuqur tushunadi, savolga to'liq javob bergan, lekin ayrim noaniqliklarga yo'l qo'yg'an.	6-8

		fikrlarga to'g'ri baho berilgan, mustaqil fikrlash va xulosalarni berish qobiliyatiga ega, javobda mantiqiy ko'rma-ketlikka amal qiladi, masalani hal qilishga umuman ijodiy yondashgan; Javobda doktrantura (PhD)ga kiruvchining mustaqil mushohada yuritish qobiliyati seziladi; Ijodiy yondashuv mavjud; Muammoni tahlil qilish qobiliyatiga ega.	2-4
			2-4
			13-14
3	4-8	Savolga javobda masalalarning mohiyatini tushunilgan, ammo mazmun va natijalar yuzasi yoritilgan; Mushohada bayonida fikr tarqoqligi ko'rsatiladi; Javoblarda mantiqiylik tamoyili buzilgan; Tasavvurga ega, lekin tahlil yo'l qo'yilmagan.	4-8
4	1-3	Savol bo'yicha aniq mas'ulvarga ega emas; Umuman javob yozilmagan; Noto'g'ri javob va ma'lumot berilgan; O'qim adabiyotidan qonun so'zma-so'z ko'chirilgan	
Savol amaliy (Geografik jarayonlar yuzasidan hisob kitobli masala va ularni yechishi yoki laboratoriya ishi) bo'lsa			
1	14-18	Masalani yechishda ilmiy - ijodiy yondashgan; Amaliy topshiriq tahlili va ularning amaliyotga ta'dbiq etilishi bo'yicha mustaqil, ijodiy fikr va mulohazalar mavjud, amaliy topshiriq to'liq bajarilgan; Javoblarda mantiqiy xotirlikka erishilgan va umumiy xulosalar chiqarish qobiliyatiga ega; Imlo va stilistik xatolarga yo'l qo'yilmagan.	14-18
2	9-13	Javob to'g'ri yozilgan, ammo noaniqliklar, hisob-kitoblarda chalkashliklarga yo'l qo'yilgan, amaliy topshiriq to'liq bajarilmagan lekin yechimiga ilmiy-ijodiy yondashilgan; Javobda PhD doktranturaga kiruvchining mustaqil mushohada yuritish qobiliyati seziladi; Ijodiy yondashuv mavjud; Amaliy topshiriqni tahlil qilish qobiliyatiga ega.	4-13

3	0 – 3	Masalaning qo'yilishi bo'yicha aniq tasavvurga ega emas; Umuman javob yozilmagan; amaliy topshiriqning yechimi yo'q; Noto'g'ri javob va ma'lumot berilgan; O'quv adabiyotidan aynan so'zma-so'z ko'chirilgan.	
			0-3

Kafedra muduri Y.D.Xolov